Archive of SID.ir

Scientometrics Research Journal
Scientific Bi-Quarterly of Shahed University
Vol. 10, No. 1, Spring & Summer 2024 (Serial 19)

Research Article

DOI: 10.22070/RSCI.2023.18074.1684

Designing and Illustrating the Knowledge Network of Digital Banking Studies with a Bibliometric Approach

Farshid Farokhizadeh [1]

Azim Zarei [2*]

Abbasali Rastgar [3]

Seyed Abbas Ebrahimi [4]

1. Ph.D student of industrial management, Semnan University, Semnan, Iran.
Email: F.Farokhizadeh@semnan.ac.ir
2. Professor, Department of Business Administration, Semnan University, Semnan, Iran. (Corresponding Author)
3. Professor, Department of Business Administration, Semnan University, Semnan, Iran.
Email: A_Rastgar@semnan.ac.ir
4. Associate Professor, Department of Industrial Management, Semnan University, Semnan, Iran.
Email: A.Ebrahimi@semnan.ac.ir

Email: A_Zarei@semnan.ac.ir

Date of Reception: 08/12/2023

Date of Acceptation: 10/04/2024

Abstract

Purpose: In the age of information, the increasing competition among banks to gain a larger share of the monetary and financial market has led to a more detailed and profound focus on the needs and demands of customers. Achieving maximum customer satisfaction initially involves understanding their needs and demands and then translating these into appropriate services. Given the growing complexity of financial and banking systems, this can only be accomplished by establishing codified and systematic methods that transform these concepts into an organizational process. Furthermore, with the evolving needs, demands, and expectations of customers, it is essential to first identify what the customer desires and then provide the necessary means to fulfill them. The significant changes in the banking system and services, the competitive and rapidly changing environment in which banks operate, and the recognition that consistently delivering superior quality services compared to competitors can create a stronger competitive advantage have driven banks to shift their focus towards customer satisfaction and enhancing service quality. Consequently, due to the characteristics of digital environments, banks are compelled to transition into digital banks and bridge the gap between the physical and digital realms in a timely manner. The journey of banks towards customer-centricity should commence with the adoption of digital technologies and by establishing targeted partnerships and re-engineering the current processes and structure of banks within the digital banking ecosystem. The primary objective of the current research is to conduct a bibliometric analysis of the scientific publications in the Scopus scientific database on the subject of digital banking from its inception to date and to present the global scientific landscape (over the past 66 years). In scientometric research, it is crucial to emphasize the significance of quantitative and qualitative information about the topic being studied. Such studies unveil hidden realities in every scientific domain. Undoubtedly, remote

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Scientometrics Research Journal
Scientific Bi-Quarterly of Shahed University
Vol. 10, No. 1, Spring & Summer 2024 (Serial 19)

Research Article

DOI: 10.22070/RSCI.2023.18074.1684

Farshid Farokhizadeh [1]

Azim Zarei [2*]

Abbasali Rastgar [3]

Seyed Abbas Ebrahimi [4]

Date of Reception: 08/12/2023

Date of Acceptation: 10/04/2024

research points may pose significant challenges in the future or reveal remarkable prospects for further research and narrowing research gaps.

Methodology: This research follows an analytical-applied approach, utilizing scientometric techniques such as synonym analysis and social network analysis. By examining the main results, the research field's topics and boundaries were meticulously gathered through records and citation links. Under a scientific framework, 3488 sources related to digital banking were extracted from the Scopus scientific database by searching the article title, abstract, and keywords. Data review and analysis were conducted using the database's tools, as well as Excel and VOSviewer software, a social network analysis tool. This was done to quantify, design, and visualize the research products' trends, knowledge map, colleagues' network, and the synonymy network of research on digital banking.

Findings: The findings of the research indicate the upward trend of scientific productions in the field of digital banking, especially since the year 2000, and it also indicates that; More than 97% of the indexed documents are in English and the rest are related to other languages of the world and have been retrieved and categorized in the form of 13 types of texts, the highest frequency of which is related to original research articles with 44.70% and countries such as the United States of America, England and India has the most published documents in this field compared to other countries in the world.

Conclusion: The findings of the research indicate an upward trend in scientific productions in the field of digital banking, especially since the year 2000. More than 97% of the indexed documents are in English, while the remaining are in various languages from around the world. These documents have been retrieved and categorized into 13 types of texts, with the highest frequency being original research articles at 44.70%. Countries such as the United States of America, England, and India have the most published documents in this field compared to other countries worldwide.
Investigations like this can provide a suitable path and roadmap for future research, investment, and policymaking by executive departments in the field of digital banking. The results of this research show that Iranian researchers have also entered this field and have scientific productions and collaborations with other countries in this area, but this issue should be further developed. Additionally, the co-occurrence results of the words show the frequency of terms such as "banking", "digital storage", "fintech", "digital technology", "blockchain", "e-commerce" and "authentication" and the most relevance to the term "digital banking. The results of co-authored works by countries reveal that India, America, England, the Russian Federation, Indonesia, Malaysia, Australia, and Spain have the most significant scientific cooperation in this field compared to other countries.

Keywords: Digital banking; Bibliometrics, Knowledge network, Illustration.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پژوهش‌نامه علم‌سنجی
دوفصلنامه علمی دانشگاه شاهد/ دوره ۱۰/ شماره ۱/ بهار و تابستان ۱۴۰۳ (پیاپی ۱۹)

مقاله پژوهشی

DOI: 10.22070/RSCI.2023.18074.1684

طراحی و مصورسازی شبکه دانشی مطالعات بانکداری دیجیتال با رویکرد کتاب‌سنجی

فرشید فرخی زاده [۱]

عظیم زارعی [*۲]

عباسعلی رستگار [۳]

سیدعباس ابراهیمی [۴]

۱. دانشجوی دکتری مدیریت صنعتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.
Email: F.Farokhizadeh@semnan.ac.ir
۲. استاد، گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران. (نویسنده مسئول).
Email: A_Zarei@semnan.ac.ir
۳. استاد، گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.
Email: A_Rastgar@semnan.ac.ir
۴. دانشیار، گروه مدیریت صنعتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.
Email: A.Ebrahimi@semnan.ac.ir

صفحه ۱۲۰-۹۹
دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۱۷
پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۲۲

CC BY

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، تحلیل کتاب‌سنجی تولیدات علمی منتشر شده در پایگاه علمی اسکوپوس در موضوع بانکداری دیجیتال و مصورسازی نقشه علمی دنیا (طی ۶۶ سال اخیر) است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر، از لحاظ ماهیت توصیفی- تحلیلی و به‌لحاظ هدف کاربردی و از نوع مرور نظام‌مند مستندات علمی می‌باشد و تعداد ۳۴۸۸ منبع با موضوع بانکداری دیجیتال از پایگاه علمی اسکوپوس به‌صورت جستجو در عنوان مقاله، چکیده و واژه‌های کلیدی استخراج گردید. بررسی و تحلیل داده‌ها توسط امکانات این پایگاه و همچنین نرم‌افزارهای Excel و نرم‌افزار تحلیل شبکه اجتماعی VOSviewer صورت گرفت تا روند محصولات پژوهشی، نقشهٔ دانشی، شبکه همکاران، شبکه هم‌واژگانی پژوهش‌های انجام شده با موضوع بانکداری دیجیتال احصاء، طراحی و مصورسازی شود.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از روند صعودی تولیدات علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال به‌خصوص از سال ۲۰۰۰ میلادی می‌باشد و همچنین نشان‌دهنده این موضوعات است: بیش از ۹۷٪ مستندات نمایه شده به زبان انگلیسی و مابقی مربوط به دیگر زبان‌های دنیا است و در قالب ۱۳ نوع متن بازیابی و دسته‌بندی شده‌اند که بیش‌ترین فراوانی آن‌ها مربوط به مقالات پژوهشی اصیل با ۴۴.۷۰٪ می‌باشد و کشورهایی همچون ایالات متحده آمریکا، انگلستان و هندوستان به‌ترتیب بیش‌ترین اسناد منتشر شده در این حوزه را نسبت به دیگر کشورهای جهان به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان داد که پژوهشگران ایرانی نیز با ورود به این عرصه، تولیدات علمی و همکاری با دیگر کشورها در این باره را دارند؛ ولی باید این موضوع بیش‌تر توسعه یابد. همچنین نتایج حاصل از هم‌رخدادی واژگان نشان‌دهنده پرتکرار بودن واژه‌های «بانکداری»، «ذخیره‌سازی دیجیتال»، «فین‌تک»، «فناوری»، «بلاک‌چین»، «تجارت الکترونیک» و «احراز هویت» و بیش‌ترین ارتباط آن‌ها با واژهٔ «بانکداری دیجیتال» می‌باشد و طبق نتایج هم‌تألیفی کشورها، مشخص گردید هندوستان، آمریکا، انگلستان، فدراسیون روسیه، اندونزی، مالزی، استرالیا و اسپانیا نسبت به دیگر کشورها بیش‌ترین همکاری علمی را در این زمینه داشته‌اند.

واژگان کلیدی: بانکداری دیجیتال، کتاب‌سنجی، شبکه دانشی، مصورسازی.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

مقدمه و بیان مسئله

در دهه‌های اخیر فناوری اطلاعات و ارتباطات تحولات وسیعی در حیات بشر ایجاد نموده‌است. به‌گونه‌ای که تمامی ابعاد زندگی انسان‌ها را در برگرفته و متأثر ساخته است. یکی از مهم‌ترین کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزهٔ اقتصاد تحقق می‌یابد. نحوه اثرگذاری فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حوزهٔ اقتصاد می‌تواند از مجاری مختلفی ظاهر شود که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تسهیل و ارتقای فضای کسب‌وکار و نیز تسهیل فعالیت‌های تجاری اشاره نمود (Batchelor, 2012). تا جایی که بقای یک سازمان بدون بهره‌گیری از این فناوری غیرممکن خواهد بود. امروزه صنعت جهانی بانکداری مختصات جدیدی را تجربه می‌کند. گوناگونی انتظارات، نیازها، خواسته‌ها و تغییر الگوی رفتاری مشتریان خدمات بانکی به‌واسطه همراه شدن با انقلاب فناوری اطلاعات و ارتباطات، ظهور رقبای غیربانکی نظیر فین‌تک‌ها، استارت‌آپ‌ها، تلفن‌های همراه هوشمند و همچنین تحول در قواعد و قوانین خلق پول از راه گسترش رمز ارزها، بانکداری دیجیتال، بانکداری باز و مواردی از این دست؛ بازار خدمات بانکی را دستخوش تحولی شگرف نموده است (King, 2013). هم‌زمان با شکل‌گیری این تغییرات، نحوه ارائه خدمات به مشتریان خدمات بانکی به‌واسطه همراهی با فناوری‌های نوین در حال تغییر بوده است، درحالی‌که برخی از بانک‌ها در همان دانش سازمانی، فرآیندهای کاربردی و تعصبات کانال‌های ارتباطی سنتی و شعبه‌محوری باقی مانده‌اند. این اتفاقات، خلأ قابل‌توجهی مابین مصرف‌کننده و عرضه‌کننده خدمت به وجود آورده‌است که رقبای غیربانکی نظیر فین‌تک‌ها با کسب جایگاه بهتر، در حال پر کردن آن خلأ هستند (King, 2013).

سنجش کمیت و کیفیت تولیدات علمی نیازمند روش‌ها و فنون خاصی است تا بتوان بر پایه آن‌ها جایگاه علمی افراد، مؤسسات و کشورهای مختلف را شناسایی و ارزیابی کرده و برای فعالیت‌های علمی آینده سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی بهتری کرد (رمضانی و همکاران، ۱۳۹۳). یکی از مهم‌ترین و رایج‌ترین روش‌های سنجش کمیت و کیفیت تولیدات علمی در جهان، روش علم‌سنجی است که فنون مختلف آن، از نیمه دوم سده بیستم ارائه شده و در سطح وسیعی به کار برده می‌شوند (باجی و همکاران، ۱۳۹۰؛ عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰). در این روش، انتشارات علمی، از ابعاد کمی (شاخص تولید) یا کیفی (شاخص‌های استناد، عامل اثرگذاری، درصد مدارک استناد شده) بررسی می‌شوند. سنجش عملکرد علمی، با روش علم‌سنجی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی امکان‌پذیر است. در پژوهش حاضر، به بررسی روند تولیدات علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال در سطح جهانی پرداخته شده‌است و از دلایل آن می‌توان به رشد سریع تولیدات علمی در این حوزه از سال ۲۰۰۰ م. به‌بعد و همچنین سرعت رشد و شکل‌گیری شرکت‌ها و استارت‌آپ‌های فین‌تک اشاره نمود تا جایی که بر پایه آمار منتشر شده در این زمینه، طبق گزارش شرکت تحقیقاتی «ونچر اسکنر»، سرمایه‌گذاری‌ها در حوزهٔ فین‌تک در سال ۲۰۲۱م. نسبت به سال ۲۰۲۰ م.، حدوداً ۱۴۴ درصد رشد داشته است. همچنین یافته‌های شرکت مشاوره «بی‌سی‌جی»[1] حاکی از این است که در سال ۲۰۲۱م. در مقایسه با سال ۲۰۱۹م.، تعداد استارت‌آپ‌های جهانیِ راه‌اندازی شده سه برابر شده‌است. با این روند، سازمان‌های تحقیقاتی مانند «ریسرچ اند مارکتس» پیش‌بینی می‌کنند که حجم بازار جهانی فین‌تک تا سال ۲۰۲۶ م. به ۳۱.۵ میلیارد دلار خواهد رسید. توسعه صنعت فین‌تک به فناوری‌های زیربنای محصولات و خدمات مالی بستگی دارد. استارت‌آپ‌های فین‌تک، اغلب بر پایه اینترنت هستند و دیگر تحت‌تأثیر محدودیت‌های اعمال‌شده در مرزهای جغرافیایی قرار نمی‌گیرند و آزادانه در کشورها و شهرهای مختلف جهان فعالیت دارند. خدمات این گروه از

1 . B.C.G.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

کسب‌وکارها عمدتاً نوآورانه بوده و گستره تعریف آن در حال گسترش است. برخی هرگونه تغییر در خدمات بانکی را برآمده از این فناوری‌ها می‌دانند و برخی تنها تغییرات شدید و برهم‌زننده را شامل این تعریف بر می‌شمرند (قائمی و همکاران، ۱۳۹٦). پررنگ شدن نقش فین‌تک‌ها در بخش‌های مختلف بازار خدمات بانکی و افزایش محبوبیت آن‌ها در این بازار، بانک‌ها را ناچار به واکنش کرده و پیش بینی می‌شود مدل‌های کسب‌وکار جدیدی توسط این فرزندان دیجیتال، در بازار خدمات بانکی ایجاد گردد (بانکداری الکترونیک ۷۷، ۱۳۹۵).

بانکداری دیجیتال یکی از شاخه‌های جوان و روبه‌رشد گروه موضوعی علوم کامپیوتری است. در کشور ایران نیز با ورود بانک‌های خصوصی، تسریع روند خصوصی شدن بانک‌های دولتی، استفاده روزافزون از پیشرفت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، پیاده‌سازی نظام‌های نوین پرداخت، یکپارچگی سیستم‌های بانکداری، خلق پول الکترونیک، توسعه بانکداری باز و ظهور بازیگران غیربانکی نظیر فین‌تک‌ها، تغییراتی اساسی در بازار خدمات بانکی در حال وقوع است (استیری و همکاران، ۱۳۹٤). این تغییرات اساسی، بازار خدمات بانکی ایران را به یک بازار کاملاً رقابتی تبدیل نموده است که در آن بانک‌ها علاوه بر رقابت با یکدیگر، با بازیگران در حال ظهور غیربانکی نیز، در حال رقابت هستند. بنابراین، در این بازار، بازیگرانی که بتوانند سهم قابل‌توجهی را تصاحب، هزینه‌ها را کاهش و شکاف مابین ارائه‌کنندگان و مصرف‌کنندگان خدمات بانکی را پر کنند، از اهمیت زیادی برخوردار هستند. بررسی ادبیات موضوعی پژوهش که در قسمت پیشینه پژوهش نیز به آن پرداخته خواهد شد، نشان‌دهنده حداقلی بودن میزان مطالعات در این حوزه و همچنین جامعیت اندک آن‌ها می‌باشد؛ نظر به روند توسعه‌ای و قابل ملاحظه این موضوع در منطقه و درون کشور به پژوهشی نوین و جامع نیاز است تا بر پایه تکنیک‌های علم‌سنجی نقشه وضعیت موجود و روندهای آینده را نمایان سازد. یکی از روش‌های مرسوم برای انجام چنین مطالعاتی، تحلیل هم‌رخدادی واژگان است که کارایی بالایی در حوزهٔ مدیریت اطلاعات برخوردار است. از جمله این کاربردها می‌توان به: ترسیم نقشهٔ علمی، بررسی تغییرات یک حوزه پژوهشی و شناخت و تحلیل روند تحقیقات آن حوزه اشاره کرد (تلافی داریانی و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش‌های نوین‌نگاشت علمی به درک وضعیت تولید دانش پژوهشگران دنیا در زمینه بانکداری دیجیتال کمک خواهد کرد. اهمیت کاربرد علم‌سنجی در ایجاد شفافیت در راستای حل مسائل علمی هر حوزه به جایگاه ویژه بانکداری دیجیتال درباره دیگر حوزه‌های علمی نیز می‌پردازد. به‌این‌ترتیب با موارد بیان شده و همچنین خلأ موجود، پاسخ به این پرسش اساسی است که نقشه دانشی مطالعات و اسناد منتشر شده در حوزهٔ بانکداری دیجیتال توسط پژوهشگران در پایگاه علمی اسکوپوس چگونه است و زمینه‌های مهم و کلیدی مدنظر پژوهشگران در این حوزه چه می‌باشد؟

پرسش‌های پژوهش

۱. روند انتشار تولیدات علمی پیرامون حوزهٔ بانکداری دیجیتال به چه صورتی بوده است؟

۲. وضعیت اسناد منتشر شده پایگاه علمی اسکوپوس از نظر نوع آثار، کشورها، نویسندگان و مراکز علمی پراستناد در حوزهٔ بانکداری دیجیتال به چه صورتی می‌باشد؟

۳. در نقشهٔ دانشی بانکداری دیجیتال، شبکه اجتماعی کشورهای همکار در حوزهٔ بانکداری دیجیتال به چه شکلی قابل ترسیم است؟

٤. نقشه دانشی بانکداری دیجیتال با به کارگیری تحلیل زوج‌های هم‌استنادی و هم‌رخدادی واژگان به چه شکلی قابل مصورسازی است؟

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

چارچوب نظری

تحول دیجیتال در صنعت بانکی

تحول دیجیتالی، تغییر نحوه عملکرد بانک‌های سنتی و بازتعریف نحوه تعامل بانک‌های سنتی با مشتریان است. بانک‌ها در آینده دچار تغییرات جدی خواهند شد اما اینکه بانک‌ها از چه روندی برخوردار خواهند شد، چندان قابل تصور نیست. چرا که بانک‌ها به مثابه یک زیرساخت قانونی عمل می‌کنند و فعالیت فین‌تک‌ها باید روی ارکان مستحکمی بنا شود که بانک‌ها بهترین گزینه آن هستند؛ اما در عین‌حال می‌توان متصور بود خدمات بانکی از خود بانک‌ها منفک و در قالب‌های جدیدی ارائه شوند. در مؤسسات بانکی سنتی، ترکیبی از یک مشکل گسترده از خدمات بانکی برای نوآوری با مقاومت داخلی در برابر تغییرات، در هر سازمان وجود دارد. نتیجه این امر این خواهد بود که یک شکاف و خلأ رو به رشدی به وجود می‌آید که تازه‌واردان آماده هستند تا آن را پر کنند. در بازار خدمات بانکی، این تازه‌واردان شروع به کار نموده‌اند. در نگاه نخست، ممکن است به نظر برسد این سازمان‌ها قادرند از طریق ارائه خدمات بهتر به مصرف‌کننده نهایی خدمات بانکی، تنها از کارایی ناکامل در فرآیندهای بانکی بهره‌برداری کنند؛ اما برخی از اشخاص ممکن است این را به‌عنوان تنها دلیل شکل‌گیری این بازار شناسایی کنند. با اینکه کاملاً اشتباه نیست؛ اما این امر به‌صورت کامل جهان فناوری بانکی را پوشش نمی‌دهد (Nicoletti, 2017).

نقشه دانش، علم‌سنجی

نقشه یا شبکه دانش یکی از راهکارهای نوین مدیریت دانش محسوب‌می‌شود که منطق ایجاد آن، ایجاد اثرات هم‌افزایی از طریق ترکیب مؤثر منابع انسانی کارشناس و پایگاه‌های دانش شرکت‌های هم‌پیمان است. در نتیجه پیش‌بینی می‌شود، پایگاه‌های دانش شرکت‌های مرتبط گسترش یابد زیرا شرکت‌ها به‌طور هم‌زمان بهترین راهکارها را مبادله نموده و قابلیت‌هایی بر پایه دانش جدید ایجاد خواهند نمود که موجب تسهیل در امور روزمرهٔ کاری خواهد شد (Johnson, 2009).

بر اساس تعاریف موجود در منابع علمی معتبر، نقشه‌های دانشی ابزار ایجاد ارتباط بین خبرگان و متخصصان به منظور تبادل دانش برای دستیابی به اهداف مدنظر می‌باشند.

نقشهٔ هر یک از حوزه‌های دانش، حدومرز آن حوزه را تعیین می‌نماید. از نقشه‌های دانشی، علاوه بر تعیین اجزای آن، برای تعیین جایگاه آن حوزه دانشی نسبت به دیگر حوزه‌ها نیز استفاده می‌شود و همچنین مجموعه‌هایی از موجودیت‌ها و روابط بین آن‌ها به تصویر درمی‌آید و هدف ارائه نمایی از ساختار متون علمی در یک حوزه دانشی مدنظر است (Van Eck & Waltman, 2010).

باگذشت زمان، علم‌سنجی به‌عنوان ابزاری مهم برای ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی و برون‌دادهای علمی جایگاه مطلوبی به‌دست آورده‌است (Biglu, 2008) و در مسیر تبدیل شدن به یک ابزار قدرتمند در سیاست علم می‌باشد (Ivancheva, 2008). امروزه علم‌سنجی در توصیف، تبیین و پیش‌بینی وضعیت علمی پژوهشگران، گروه‌های علمی، دانشگاه‌ها، سازمان‌ها و کشورها در عرصه‌های مختلف ملی و بین‌المللی کاربرد فراوانی دارد. همچنین در ارزیابی و رتبه‌بندی مراکز پژوهشی و دانشگاهی نیز شاخص‌های علم‌سنجی مورد استفاده قرار می‌گیرند (Molinari, 2008). علاوه بر این علم‌سنجی از طریق ارزیابی اولویت‌ها، چشم‌اندازها و ظرفیت‌ها، در تخصیص اعتبار، توازن بودجه با هزینه و ارتقا مؤسسات دارای نقش مهم و اساسی می‌باشد (Ivancheva, 2008) حتی در موضوعات سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی هم می‌تواند به تصمیم‌گیران و مدیران کلان یاری برساند.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

کتاب‌سنجی (بیبلیومتریک)

واژۀ بیبلیومتریک[1] یا کتاب‌سنجی، از ترکیب دو واژه «بیبلیو» و «متریک» به معنی کتاب و سنجش به وجود آمده است. کتاب‌سنجی، سنجش و ارزیابی است که جنبه‌های کمّی به هم‌پیوسته ارتباطات نوشتاری را ارزیابی می‌کند. داده‌هایی که براساس روش کتاب‌سنجی اندازه‌گیری می‌شوند، فرایند قابل‌تغییری هستند که در روند انتقال اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرند. توسعه و رشد کتاب‌سنجی به عنوان یک علم، بسیار چشم‌گیر است. گرچه مواد مضبوط این علم، رشد یکنواختی داشته ولی به حوزۀ پژوهشی بارزی تبدیل شده است. از آنجا که بررسی‌های کتاب‌سنجی، مرزی گسترده‌تر در علوم اجتماعی و فیزیک دارد، روش‌ها و شیوه‌هایش دارای کاربردی وسیع در بررسی‌های جامعه‌شناسی علوم، مدیریت اطلاعات کتابداری، تاریخ علم و نیز شاخه‌های مختلف علوم اجتماعی است. از جمله کاربردهای کتاب‌سنجی می‌توان به «تشخیص مسیرهای تحقیق و رشد دانش در زمینه‌های گوناگون علمی»، «برآورد جامعیت نشریات ادواری تخصصی»، «اندازه‌گیری میزان مقید بودن خدمات موضعی و اطلاعات گزینشی گذشته‌نگر» و «نظم بخشیدن به جریان اطلاعات و ارتباطات به داخل نظام» اشاره کرد. (Sen Gupta, 1993)

پیشینه پژوهش

در این بخش با مرور نظام‌مند پیشینه تجربی داخلی و خارجی مرتبط با موضوع پژوهش در قالب جدول شماره ۱ محققان به این نتیجه دست یافتند، مطالعاتی که شبکه دانشی از پژوهش‌های صورت گرفته در حوزۀ بانکداری دیجیتال را با رویکرد کتاب‌سنجی (بیبلیومتریک) و مرور نظام‌مند پیشینه انجام داده باشد یا حداقلی است و یا اینکه وجود ندارد. بنابراین، این پژوهش به‌دنبال این موضوع است تا با بررسی نظام‌مند و رویکرد کتاب‌سنجی چشم‌اندازی کمی و عینی را در جهت طراحی و مصورسازی شبکه دانشی مطالعات صورت گرفته در این حوزه ایجاد و جدیدترین روند را جهت انجام بهتر مطالعات آینده به وجود آورد.

جدول ۱. مرور پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده / نویسندگان (سال پژوهش)	عنوان پژوهش	روش‌شناسی پژوهش	مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۱	(زمان‌فشی و همکاران، ۱۴۰۱)	شناسایی عوامل مؤثر بازاریابی محتوای دیجیتال بر درگیرسازی مصرف‌کننده با برند: رویکرد بیبلیومتریک	روش اجرای پژوهش کیفی و از نوع بازبینی نظام‌مند بیبلیومتریک با به‌کارگیری نرم‌افزار وس‌ویور و زبان برنامه‌نویسی آر است.	نتایج این پژوهش نشان‌می‌دهد که پنج سازه «ویژگی‌های رسانه اجتماعی»، «ویژگی‌های منبع»، «ویژگی‌های محتوا»، «ویژگی‌های اجتماعات گروهی آنلاین» و «ویژگی‌های مصرف‌کننده»، از سازه‌های بسیار مهم پیشین بازاریابی محتوای دیجیتال است. از نظر بافتار، «محصول»، «شخصیت فرد»، «تطبیق محتوا و رسانه»، «فرهنگ» و «هوش‌مصنوعی»، از بسترهای مهم این فرایند معرفی شده‌است. «مشارکت مصرف‌کننده» مهم‌ترین تصمیم رفتاری و «درگیرسازی مصرف‌کننده با برند» مهم‌ترین خروجی فرایند بازاریابی محتوای دیجیتال است.

1 . Bibliometric.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

ادامه جدول ۱. مرور پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده / نویسندگان (سال پژوهش)	عنوان پژوهش	روش‌شناسی پژوهش	مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۲	(شامانی و همکاران، ۱٤۰۱)	پویا شناسی رویکرد راهبردی مدیریت استعداد در سازمان‌های دانش‌بنیان	روش پژوهش استفاده ترکیبی از پویایی سیستم، کارت امتیازی متوازن و کتاب‌شناختی می‌باشد.	نتایج آزمون سناریو نشان داد که افزایش میزان جایگزینی و آموزش در سناریوی نخست با افزایش تعداد افراد مستعد در سازمان موجب افزایش عملکرد سازمانی و افزایش مدیریت شایستگی و توسعه شغلی در سناریوی دوم می‌شود. استعداد در سازمان و همچنین افزایش متغیر نظام جبران خدمات و عدالت سازمانی در سناریوی سوم با حفظ استعداد باعث افزایش عملکرد سازمانی می‌شود.
۳	(جوزی و همکاران، ۱٤۰۱)	بررسی جریان دانش از دانشگاه‌ها به عنوان منابع تولید علم و فناوری: مقایسه‌ای بین دانشگاه‌های ایران و ۱۰۰ دانشگاه برتر جهان با به کارگیری سنجش استنادی میان مقالات و پروانه‌های ثبت اختراع	پژوهش حاضر به‌روش اسنادی و با رویکرد علم‌سنجی انجام گرفته است.	یافته‌ها پژوهش نشان می دهد که بیشترین فراوانی در شاخص پروانه‌های ثبت اختراع استنادکننده به مقالات، تعداد انتشارات مورد استناد پروانه‌های ثبت اختراع، میانگین تعداد پروانه‌های ثبت اختراع استناد شده دانشگاه به مقالات همان دانشگاه و استناد به پروانه‌های ثبت اختراع متعلق به دانشگاه استنفورد است. عملکرد دانشگاه‌ها در تمامی شاخص‌ها منفی بوده و عملکرد دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های مذکور به‌ترتیب (۲٤، ۱۷، ٦ و ۲٦) برابر کمتر از متوسط دانشگاه‌های برتر جهان است.
٤	(طالاری و خوشرو، ۱٤۰۱)	تجزیه‌وتحلیل روند جهانی پژوهش‌های نسل چهارم بازاریابی: یک رویکرد آمیخته	پژوهش حاضر برای رسیدن به هدف از روش آمیخته (کمی-کیفی) استفاده کرده است.	بر اساس یافته‌های بخش نخست پژوهش، روند زمانی بر سه دوره بازاریابی رسانه‌های اجتماعی، بازاریابی دیجیتال و بازاریابی مبتنی بر هوش مصنوعی اشاره دارد. در بخش دوم نیز کاربردهای هوش‌مصنوعی در بازاریابی در نه مفهوم مکان، قیمت، گسترش، محصول، کارکنان، خدمت، فروش، مشتری و تصمیم‌گیری شناسایی و دسته بندی شده‌اند.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

ادامه جدول ۱. مرور پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده / نویسندگان (سال پژوهش)	عنوان پژوهش	روش‌شناسی پژوهش	مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۵	(ظهوریان نادعلی و همکاران، ۱۴۰۲)	نگاشت نقشه علمی تحقیقات هوش‌مصنوعی ایران مبتنی بر پایگاه استنادی اسکوپوس (سال‌های ۱۹۷۸–۲۰۲۲ م.)	این پژوهش مطالعه‌ای کاربردی بوده که در آن از تکنیک‌های تحلیل هم‌واژگانی و تحلیل شبکه استفاده شده‌است.	نتایج نشان می‌دهد، روند تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی به‌طور کلی صعودی بوده است. بااین‌حال این سرعتِ رشد در مقایسه با دیگر کشورها کمتر است. محققان ایرانی در انتخاب موضوعات پژوهشی با مسیر کلی این حوزه در بیشتر سال‌ها همراه و همگام بوده‌اند و در برخی سال‌ها با یک گام تأخیر پیش رفته‌اند.
٦	(صفری و گودینی، ۱۴۰۲)	ارائه چارچوب مدیریت نیروی فروش در فروشگاه‌های زنجیره‌ای رفاه با بهره‌گیری از روش بیبلیومتریک و تحلیل مضمون	روش پژوهش استفاده ترکیبی از روش‌های بیبلیومتریک و تحلیل مضمون می‌باشد.	نتایج پژوهش در قالب، ۱۲۵ کد (مضمون پایه)، ۳۷ مضمون فرعی در قالب ٦ سازهٔ اصلی شامل «برنامه‌ریزی سازمانی»، «طرح‌ریزی برنامه‌های مالی»، «بهسازی اجتماعی کارکنان فروش»، «عارضه‌یابی نیروی فروش»، «کنترل فرایندهای فروش» و «تصحیح انحرافات» شکل‌دهی شدند و در پایان الگوی جامع مدیریت نیروی فروش در فروشگاه‌های زنجیره‌ای رفاه ترسیم گردید.
۷	(Aziz et al., 2021)	تحلیل کتاب‌سنجی ادبیات بانکداری دیجیتال و شمول مالی بین سال‌های ۲۰۱٤ تا ۲۰۲۰ م.	روش‌شناسی که در این مطالعه به کار گرفته شده‌است، پژوهشی توصیفی مبتنی بر تحلیل اسنادی بر روی مطالعات قبلی و ادبیات بانکداری دیجیتال و شمول مالی است.	یافته‌های کلی این مطالعه نشان‌می‌دهد، بیشتر مطالعه قبلی در مورد توسعه اقتصادی و اجتماعی که به‌طور مثبت تحت‌تأثیر بانکداری دیجیتال و شمول مالی است، بحث کرده‌اند.
۸	(Campos & Tello, 2022)	فین تک‌ها: تحلیل کتاب‌سنجی و روندهای تحقیق جهانی	روش این پژوهش کتاب‌سنجی تحقیقات مربوط به مفهوم فین‌تک‌ها در ۳۰ سال گذشته (۱۹۹۱–۲۰۲۰ م.) است.	در ابتدا، این مقاله یک چشم‌انداز کلی از تحقیقات مربوط به فین‌تک‌ها را در ۳۰ سال گذشته در زیر حوزه‌های «کسب‌وکار، مدیریت و حسابداری» و «اقتصاد، اقتصادسنجی و مالی» توصیف می‌کند. سپس، سه نسل از تحقیقات مرتبط با این حوزه مطالعاتی را شناسایی می‌کند.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

ادامه جدول ۱. مرور پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده / نویسندگان (سال پژوهش)	عنوان پژوهش	روش‌شناسی پژوهش	مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۹	(Mala et al., 2023)	افزایش استراتژی بازاریابی MSMs: تحول دیجیتالی بانک دریایی به عنوان بانکداری بدون شعبه در اندونزی	تحقیق از نوع کتاب‌سنجی است. روش جمع‌آوری داده‌ها ترکیب منابع تحقیقاتی مختلف مرتبط با بانکداری بدون شعبه به عنوان توانمندسازی MSME و سپس محدود کردن آن برای یافتن نوآوری است.	نتایج این مطالعه این است که بانک Sea یک سرویس بانکی است و تجربه مشتری و ارزش تجاری را برای ایجاد زنجیره ارزش فروش در جهت ارتباط بین مدل‌های تجاری که به رشد خود ادامه می‌دهند، اولویت می‌دهد. سپس به عنوان یک بانک دیجیتال مبتنی بر بانکداری بدون شعبه. بانک Sea یک شرکت خدمات مالی است که بر تجربه مشتری و ارزش سازمانی تمرکز دارد تا زنجیره‌های ارزش را تغییر دهد و پیوندهایی بین مدل‌های توسعه کسب‌وکار ایجاد کند.
۱۰	(Abdian et al., 2023)	تجزیه‌وتحلیل بیبلیومتریک داده‌های بزرگ و پتانسیل آن برای ایجاد و اخذ ارزش	روش اجرای پژوهش کیفی و از نوع مرور نظام‌مند بیبلیومتریک است.	تحلیل استنادها و هم‌زمانی واژه‌های کلیدی جهت شناسایی نویسندگان برجسته و تأثیرگذار، مقالات، مجلات، کشورها و چهار خوشهٔ بالقوه از روند مطالعات فعلی صورت گرفت. این چهار خوشه عبارتند از: ۱. تقویت دانش بنیادی ایجاد ارزش؛ ۲. مدل کسب‌وکار مبتنی بر داده و اخذ ارزش؛ ۳. قابلیت‌های پویا و محوریت دانش و ٤. تحلیل تأثیر تحول دیجیتال بر صنعت خدمات. سرانجام با شناسایی شکاف‌های تحقیقاتی موجود، محورهای تحقیقاتی آتی در هر خوشه نشان داده شده است.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع تحلیلی – کاربردی است و در آن از تکنیک‌های علم‌سنجی شامل: تحلیل هم‌واژگانی و تحلیل شبکه‌های اجتماعی استفاده شده است. با بررسی نتایج اصلی آن، موضوعات و مرزهای یک حوزهٔ پژوهشی، با دقت در سوابق و پیوندهای استنادی جمع‌آوری شده و تحت یک چارچوب علمی سنجش می‌شود. جامعه این پژوهش تمام تولیدات علمی پژوهشگران دنیا که در پایگاه علمی اسکوپوس[1] در حوزهٔ بانکداری دیجیتال نمایه شده‌اند، تشکیل داده است. جهت بازیابی دقیق رکوردهای مدنظر در این پژوهش، بررسی در بخش جست‌وجوی اسناد پایگاه مدنظر و در تاریخ چهارم اوت سال ۲۰۲۳ م.، با محدودیت زمانی ۱۹۵۸–۲۰۲۳ م. صورت پذیرفت.

فرمول جست‌وجو: Digital AND Banking

میدان انتشار: Article title, Abstract, Keywords

1 . Scopus.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

بارگیری و ذخیره اطلاعات رکوردهای بازیابی شده به‌صورت فایل با فرمت CSV انجام شد. با توجه به هدف اصلی پژوهش تجزیه‌وتحلیل کتاب‌شناختی متون بازیابی شده، به‌منظور استخراج انواع آن، برترین / گرم‌ترین یافته‌ها، پژوهشگران و کشورها از ویژگی‌های موجود در پایگاه اسکوپوس استفاده و پالایش و تحلیل لازم صورت پذیرفت. جهت خوشه‌سازی، مصورسازی و بررسی فراوانی رخدادی واژگان، ترسیم شبکه‌های دانشی هم تألیفی، تحلیل استنادی و... اطلاعات لازم از پایگاه علمی مورد مطالعه دریافت شد و سپس توسط نرم‌افزار کاربری VOSviewer نسخه ۱.٦.۱۹ تحلیل لازم صورت پذیرفت.

روش کتاب‌سنجی دو بخش اساسی و مهم دارد: ۱. تجزیه‌وتحلیل عملکرد؛[1] ۲. ترسیم نقشه‌های دانش.[2]

در بخش تحلیل عملکرد به بررسی فعالیت نویسندگان، کشورها، مراکز علمی و دانشگاه‌ها و سهم هر کدام در پیشبرد حوزهٔ علمی مدنظر پرداخته می‌شود. جهت تشخیص ساختار فکری یک حوزه و بررسی روندهای زمانی و موضوع‌های روز در هر دوره، از نقشه‌های دانشی استفاده می‌شود (Donthu et al., 2021). با توجه به‌دلایل زیر در پژوهش حاضر از روش کتاب‌سنجی (بیبلیومتریک) استفاده شده است:

۱. بررسی و تحلیل ادبیات بانکداری دیجیتال؛

۲. ترسیم حوزه علمی و ساختاری، به‌همراه تحلیل شبکه مطالعات پیشین.

یافته‌های پژوهش

پاسخ به پرسش نخست پژوهش: روند انتشار تولیدات علمی پیرامون حوزهٔ بانکداری دیجیتال به چه صورتی بوده است؟

نتایج پژوهش با بررسی اسناد علمی منتشر شده در پایگاه علمی اسکوپوس در حوزهٔ بانکداری دیجیتال در طی ٦٦ سال گذشته صورت پذیرفت و تعداد منابع بازیابی شده بر پایه فرمول جست‌وجو درج شده در روش پژوهش، ۳٤۸۸ مورد بود که تحلیل کتاب‌سنجی اسناد علمی بازیابی شده، نشان‌دهنده این موضوع است که ۹۷.۱٦ درصد از آن‌ها به زبان انگلیسی منتشر شده‌اند. جدول شمارهٔ ۲ تحلیل زبان انتشار تولیدات علمی مورد بررسی را نشان‌می‌دهد.

جدول شمارهٔ ۲. تحلیل کتاب‌سنجی زبان انتشار اسناد علمی

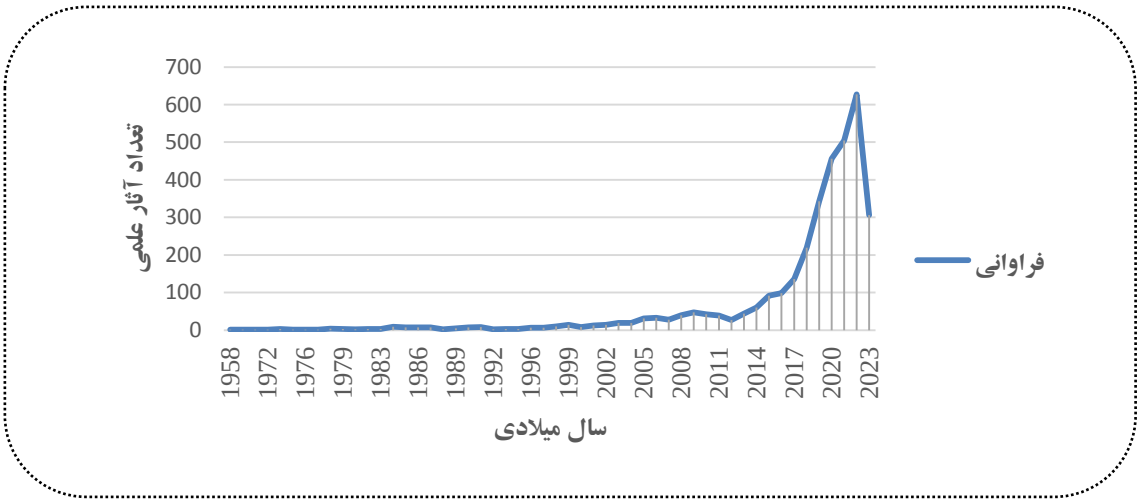
زبان	فراوانی	درصد	زبان	فراوانی	درصد
انگلیسی	۳۳۸۹	۹۷.۱٦	ترکی	٦	۰.۱۷
اسپانیایی	۱۷	۰.٤۹	فرانسوی	۵	۰.۱٤
روسی	۱٦	۰.٤٦	ژاپنی	۵	۰.۱٤
تعریف‌نشده	۱٤	۰.٤۰	ایتالیایی	۳	۰.۰۹
آلمانی	۱۱	۰.۳۲	اوکراینی	۳	۰.۰۹
پرتغالی	۷	۰.۲۰	دیگر	٦	۰.۱۷
چینی	٦	۰.۱۷			

1 . Performance Analysis.
2 . Science Mapping

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

شکل شمارهٔ ۱، روند انتشار مقالات در حوزهٔ بانکداری دیجیتال در سال‌های ۱۹۵۸ تا ۲۰۲۳ م. را نشـان مـی‌دهـد. اگر بخواهیم تحلیل درستی از روند موضوع داشته‌باشیم؛ مطالعات از سال ۲۰۰۰ م. بر روی موضوع بانکداری دیجیتـال به‌صورت جدی مورد بررسی و علاقه پژوهشگران بوده و از این سال به‌بعد روند انتشارات در پایگاه علمی اسکوپوس صعودی بوده و حداکثر تعداد آن مربوط به سال ۲۰۲۲ م. با تعداد ٦۳۸ اثر می‌باشد، البته لازم به ذکر است؛ بـه‌صـورت کلی این روند صعودی بوده و دلیل افت ایجاد شده در انتهای نمودار، زمان استخراج داده‌ها از پایگاه علمی جهـت نگـارش مقاله می‌باشد که هنوز آثار مربوط به سال ۲۰۲۳ م. به‌صورت کامل بر روی پایگاه علمی اسکوپوس نمایه‌سازی نشده است.

شکل شمارهٔ ۱. نمودار روند سالیانه انتشار آثار علمی

پاسخ پرسش دوم پژوهش: وضعیت اسناد منتشر شـده پایگـاه علمـی اسـکوپوس از نظـر نـوع آثـار، کشورها، نویسندگان و مراکز علمی پراستناد در حوزهٔ بانکداری دیجیتال به چه صورتی می‌باشد؟

جدول شمارهٔ ۳، نوع متون منتشر شده در پایگاه علمی مدنظر را در جامعـه آمـاری موضـوع مـورد مطالعـه نشـان می‌دهد و حاکی از این است که در قالب ۱۳ نوع متن بازیابی و دسته‌بندی شده و بیش‌ترین فراوانـی آن‌هـا مربـوط بـه مقالات پژوهشی اصیل با ٤٤.۷۰٪ می‌باشد، این خود دلیلی بر علاقه‌مندی پژوهشگران و میزان کاربردی بودن موضـوع جهت بررسی و تحلیل علمی و موشکافانه هست.

جدول شماره ۳. نوع آثار علمی منتشر شده

نوع اثر	فراوانی	درصد	نوع اثر	فراوانی	درصد
مقاله اصیل پژوهشی	۱۵۵۹	٤٤.۷۰	یادداشت	۹	۰.۲٦
مقاله کنفرانسی	۱۲۲۳	۳۵.۰٦	سرمقاله	۳	۰.۰۹
بخشی از کتاب	۳۹۰	۱۱.۱۸	نامه	۲	۰.۰٦
نقد و بررسی	۱٤۰	٤.۰۱	بررسی مختصر	۲	۰.۰٦
مقاله مروری	۹۱	۲.٦۱	اراتم[1]	۲	۰.۰٦
کتاب	٦٦	۱.۸۹	مقالات پس گرفته‌شده[2]	۱	۰.۰۳

1 . Erratum.
2 . Retracted.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول شمارهٔ ٤، تعداد ده مورد از مقالات با بیش‌ترین استناد را نشان می‌دهد که تعداد دو مورد آن‌ها در *مجله بین المللی مدیریت اطلاعات* منتشر شده‌اند.

جدول شمارهٔ ٤. مقاله‌های پراستناد در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

نویسنده / نویسندگان	عنوان	سال انتشار	عنوان منبع / مأخذ	تعداد استناد
Barnes S.J.	The mobile commerce value chain: Analysis and future developments	2002	International Journal of Information Management	369
Peters G.W.; Panayi E.	Understanding modern banking ledgers through blockchain technologies: Future of transaction processing and smart contracts on the internet of money	2016	New Economic Windows	351
Laukkanen T.; Lauronen J.	Consumer value creation in mobile banking services	2005	International Journal of Mobile Communications	229
Lehrer C.; Wieneke A.; vom Brocke J.; Jung R.; Seidel S.	How Big Data Analytics Enables Service Innovation: Materiality, Affordance, and the Individualization of Service	2018	Journal of Management Information Systems	203
Ailisto H.; Lindholm M.; Mäntyjärvi J.; Vildjiounaite E.; Mäkelä S.-M.	Identifying people from gait pattern with accelerometers	2005	Proceedings of SPIE - The International Society for Optical Engineering	192
Anagnostopoulos I.	Fintech and regtech: Impact on regulators and banks	2018	Journal of Economics and Business	180
Liu D.-Y.; Chen S.-W.; Chou T.-C.	Resource fit in digital transformation: Lessons learned from the CBC Bank global e-banking project	2011	Management Decision	173
Li P.; Li J.; Huang Z.; Gao C.-Z.; Chen W.-B.; Chen K.	Privacy-preserving outsourced classification in cloud computing	2018	Cluster Computing	166
Yip A.W.H.; Bocken N.M.P.	Sustainable business model archetypes for the banking industry	2018	Journal of Cleaner Production	163
Parise S.; Guinan P.J.; Kafka R.	Solving the crisis of immediacy: How digital technology can transform the customer experience	2016	Business Horizons	163
Karjaluoto H.; Shaikh A.A.; Saarijärvi H.; Saraniemi S.	How perceived value drives the use of mobile financial services apps	2019	International Journal of Information Management	162

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول شمارهٔ ۵، تعداد ده کشور برتر با بیش‌ترین استناد را نشان می‌دهد؛ کشور ایالات متحده آمریکا با تعداد ۳۳۲ سند علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال دارای بیش‌ترین استناد (۳۴۹۸ مورد) و کشور هندوستان نیز دارای بیش‌ترین اسناد علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال می‌باشد؛ اما از نظر میزان استنادات در رتبه سوم قرار دارد.

جدول شمارهٔ ۵. کشورهای پراستناد در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

کشور	تعداد سند	فراوانی استنادها	کشور	تعداد سند	فراوانی استنادها
ایالات متحده	۳۳۲	۳۴۹۸	اسپانیا	۹۶	۹۷۹
انگلستان	۲۱۱	۲۷۹۶	چین	۱۳۷	۸۸۶
هندوستان	۷۰۴	۲۷۷۷	فدراسیون روسیه	۲۱۶	۶۰۱
آلمان	۱۳۳	۱۲۴۴	مالزی	۹۶	۵۸۴
استرالیا	۱۰۱	۱۰۱۶	اندونزی	۱۷۱	۵۱۰

جدول شمارهٔ ۶، پنج نویسنده / تیم نویسندگان مولد با بیش‌ترین استناد را نشان می‌دهد، ماتیتسین با سه اثر بیش‌ترین استناد (۲۲ مورد) در حوزهٔ بانکداری دیجیتال را دارا می‌باشد، ولی بهاسین و راجیش با بیش‌ترین آثار در این حوزه (۵ مورد) از نظر فراوانی استناد در رتبه پنجم با ۱۱ مورد قرار دارند.

جدول شمارهٔ ۶. نویسندگان پراستناد در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

نویسنده / نویسندگان	تعداد آثار	فراوانی استنادها
matytsin d.e.	۳	۲۲
martino a.s.; perramon x.	۳	۲۱
kumari a.; devi n.c.	۳	۱۵
riyanto a.; primiana i.; yunizar; azis y.	۳	۱۴
bhasin n.k.; rajesh a.	۵	۱۱

جدول شمارهٔ ۷، تعداد پنج مرکز / دانشگاه علمی برتر با بیش‌ترین استناد را نشان می‌دهد، دانشگاه علوم اجتماعی سنگاپور با تعداد ۵ سند علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال دارای بیش‌ترین استناد (۸۳ مورد) و دانشگاه اهلیا منامه بحرین هم با ۵ اثر و ۱۱ مورد استناد به این آثار در حوزهٔ بانکداری دیجیتال در رتبهٔ پنجم قرار دارد.

جدول شمارهٔ ۷. مراکز / دانشگاه‌های علمی پراستناد در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

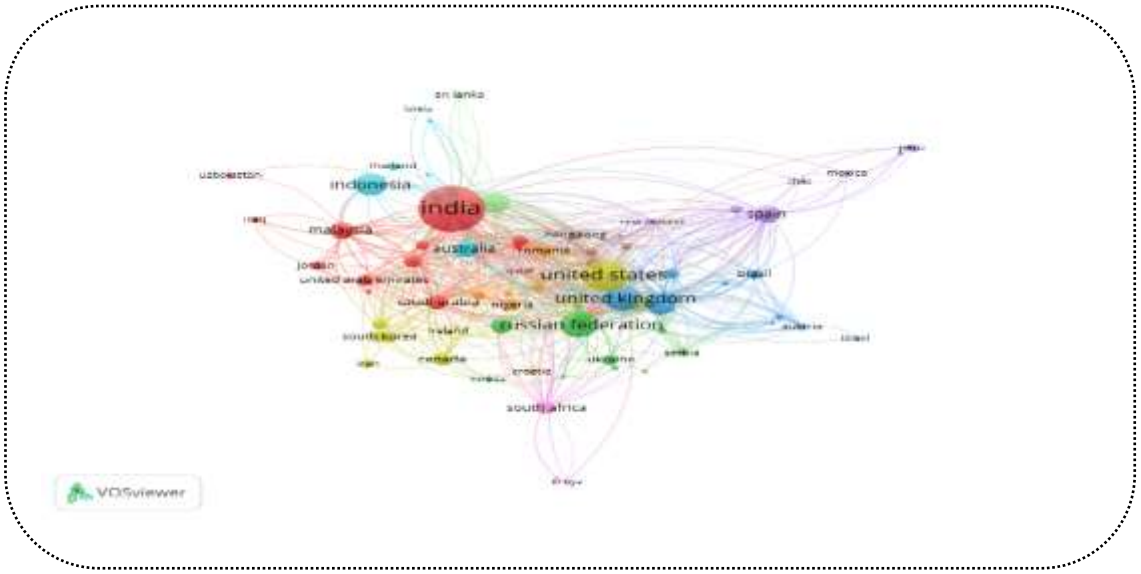
مرکز / دانشگاه علمی	تعداد آثار	فراوانی استنادها
singapore university of social sciences, singapore	۵	۸۳
state university of management, moscow, russian federation	۵	۳۶
amity institute of information technology, amity university, noida, india	۵	۲۸
financial university under the government of the russian federation, russian federation	۵	۲۲
ahlia university, manama, bahrain	۵	۱۱

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پاسخ به پرسش سوم پژوهش: در نقشهٔ دانشی بانکداری دیجیتال، شبکه اجتماعی کشورهای همکار در حوزهٔ بانکداری دیجیتال به چه شکلی قابل ترسیم است؟

شکل شمارهٔ ۲، نقشهٔ دانشی همکاری کشورها در حوزهٔ بانکداری دیجیتال را نشان می‌دهد که با شرایط حداقل ۵ مورد اثر علمی مشترک بین دو کشور، از بین ۱۸۵ کشور مورد بررسی تعداد ۷۸ کشور به شرح زیر با هم ارتباط داشتند که در قالب ۱۱ خوشه با رنگ‌های مختلف دسته‌بندی و مشاهده می‌شوند.

شکل شمارهٔ ۲. شبکه اجتماعی کشورهای همکار در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

پاسخ به پرسش چهارم پژوهش: نقشهٔ دانشی بانکداری دیجیتال با به کارگیری تحلیل زوج‌های هم استنادی و هم‌رخدادی واژگان به چه شکلی قابل مصورسازی است؟

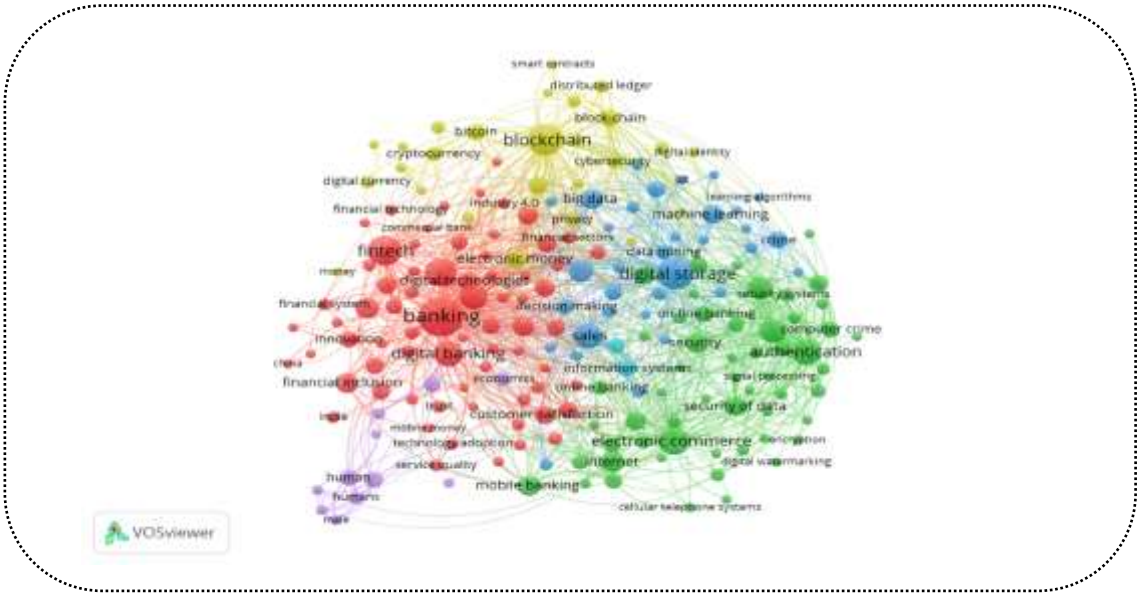
شکل شمارهٔ ۳، نقشهٔدانشی هم‌رخدادی بین واژهای کلیدی مقالات و اسناد علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال را نشان می‌دهد، با شرایط حداقل مقدار فراوانی ۲۰ کلمه، هم‌زمانی بررسی پژوهشگران روی مسائل و تحولات یک موضوع، از بین ۱۵٤۹۵ واژهٔ کلیدی مرتبط با حوزهٔ بانکداری دیجیتال موجود بر روی پایگاه علمی اسکوپوس تعداد ۱۹۷ واژه با داشتن ۷۹۸٦ پیوند مورد بازیابی قرار گرفت و در قالب ٦ خوشه با رنگ‌های مختلف دسته‌بندی و قابل مشاهده می‌باشند. خوشهٔ نخست؛ شامل ۷۰ واژهٔ کلیدی است که بیش‌ترین قدرت پیوند[1] (۱۵۱۰) در آن مربوط به واژهٔ کلیدی «بانکداری» است و با رنگ قرمز مشاهده می‌شود. خوشهٔ دوم؛ شامل ۵۵ واژهٔ کلیدی است که بیش‌ترین قدرت پیوند (۹۰۷) در آن مربوط به واژهٔ کلیدی «تجارت الکترونیک» است که با رنگ سبز مشخص است. خوشهٔ سوم؛ شامل ۳۳ واژهٔ کلیدی است که بیش‌ترین قدرت پیوند (۱۰۲٤) در آن مربوط به واژهٔ کلیدی «ذخیره‌سازی دیجیتال» است که با رنگ آبی مشخص است. خوشهٔ چهارم؛ شامل ۲٦ واژهٔ کلیدی است که بیش‌ترین قدرت پیوند (۱۰٦۰) در آن مربوط به واژهٔ کلیدی «بلاکچین» است و با رنگ زیتونی قابل مشاهده‌است. خوشهٔ پنجم؛ شامل ۱۱ واژهٔ کلیدی است که بیش‌ترین قدرت پیوند (۳۰۹) در آن مربوط به واژهٔ کلیدی «انسان» است که با رنگ بنفش قابل مشخص است. خوشه

1 . Link Strength.

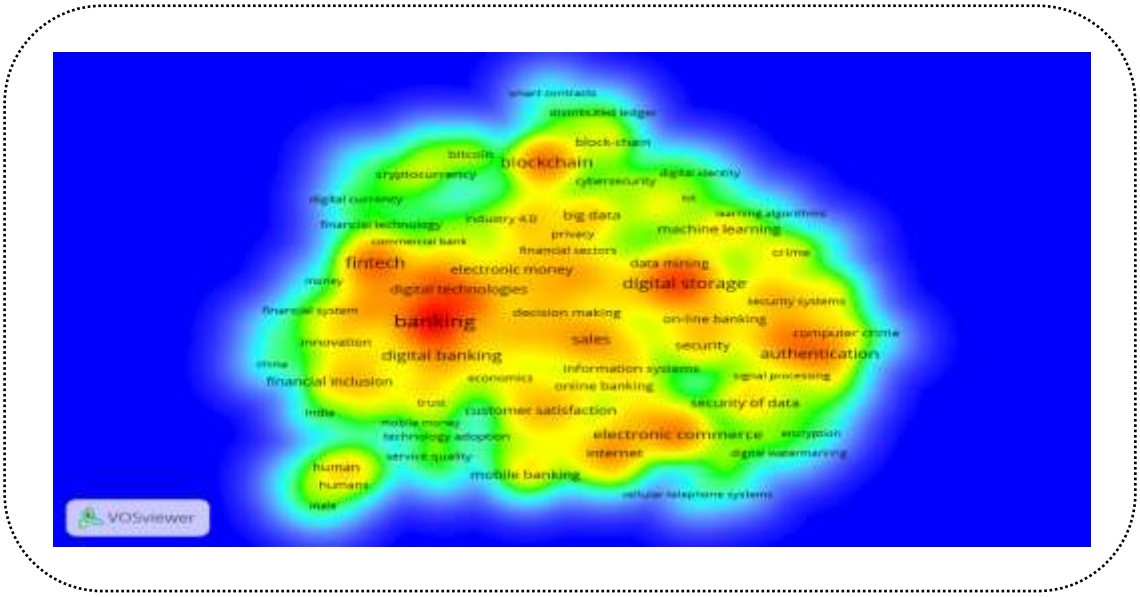
Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

ششم؛ شامل ۲ واژهٔ کلیدی است که بیش‌ترین قدرت پیوند (۳۰۹) در آن مربوط بـه واژهٔ کلیـدی «سیسـتم اطلاعـاتی» است و با رنگ فیروزه‌ای قابل رؤیت است. در نقشهٔ ترسیمی زیر اندازهٔ گره‌ها نشان‌دهنده فراوانی واژگان، فاصله بـین گره‌ها، میزان تکرار واژگان در یک سند، میزان ضخامت خطوط بین گره‌ها هم نشـان‌دهنـده قـدرت هـم‌زمـانی وقـوع واژه‌ها می‌باشد.

شکل شمارهٔ ۳. شبکه هم‌رخدادی واژه‌های کلیدی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

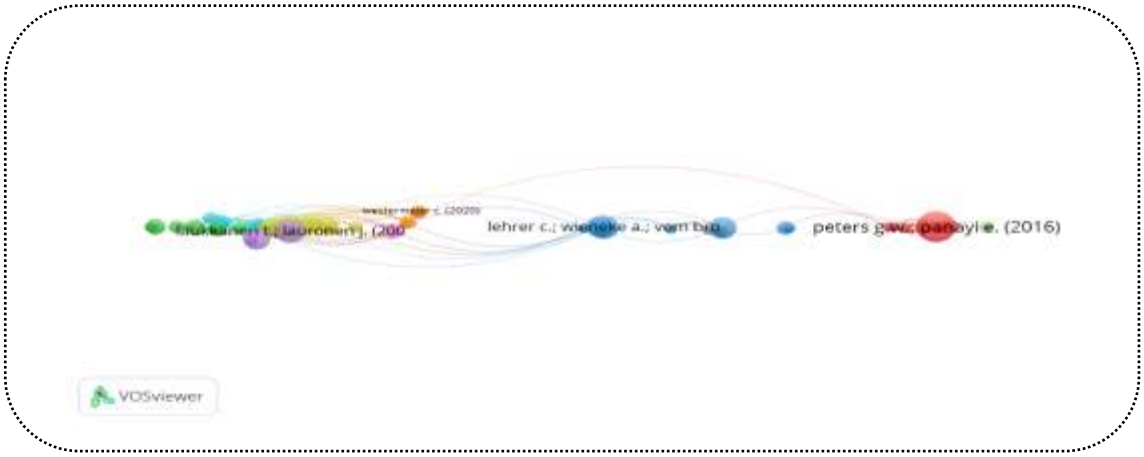

شکل شمارهٔ ٤، نقشهٔ تجسم چگالی هم‌رخدادی واژه‌های کلیدی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

شکل شمارهٔ ٤، نقشهٔ دانشی تجسم چگالی هم‌رخدادی واژه‌های کلیدی در حوزهٔ مورد مطالعه را با شرایط دلخـواه نشان می‌دهد.

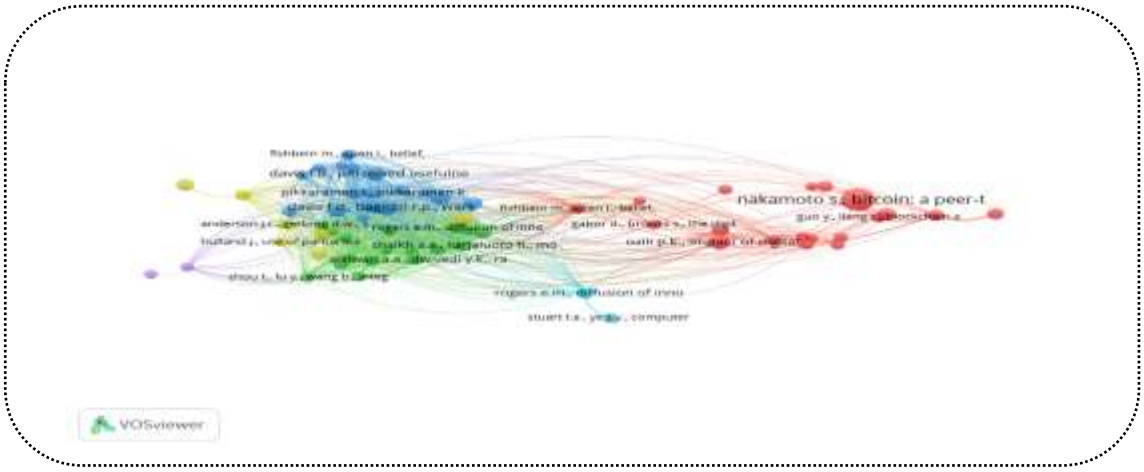
Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

شکل شمارهٔ ۵. نقشهٔ تجسم شبکه زوج کتاب‌شناختی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

شکل شماره ۵، نقشهٔ دانشی زوج کتاب‌شناختی آثار علمی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال را نشان می‌دهد و با شرایط حداقل مقدار فراوانی ۳۰ مورد، میزان زوج کتاب‌شناختی، از بین ۳٤۸۸ سند علمی مرتبط با حوزهٔ بانکداری دیجیتال موجود بر روی پایگاه علمی اسکوپوس تعداد ۱٦۱ سند که بین حداقل ۷٤ مورد آن‌ها ارتباط وجود دارد، مورد بازیابی قرار گرفت که در قالب ۱۱ خوشه با رنگ‌های مختلف دسته‌بندی و با قدرت پیوند ٤٥٦ مشاهده می‌شوند. در نقشه ترسیمی زیر اندازه گره‌ها نشان‌دهنده تعداد استنادات مشترک و ارتباط بین گره‌ها، فراوانی تعداد منابع مشترک را نشان‌می‌دهد.

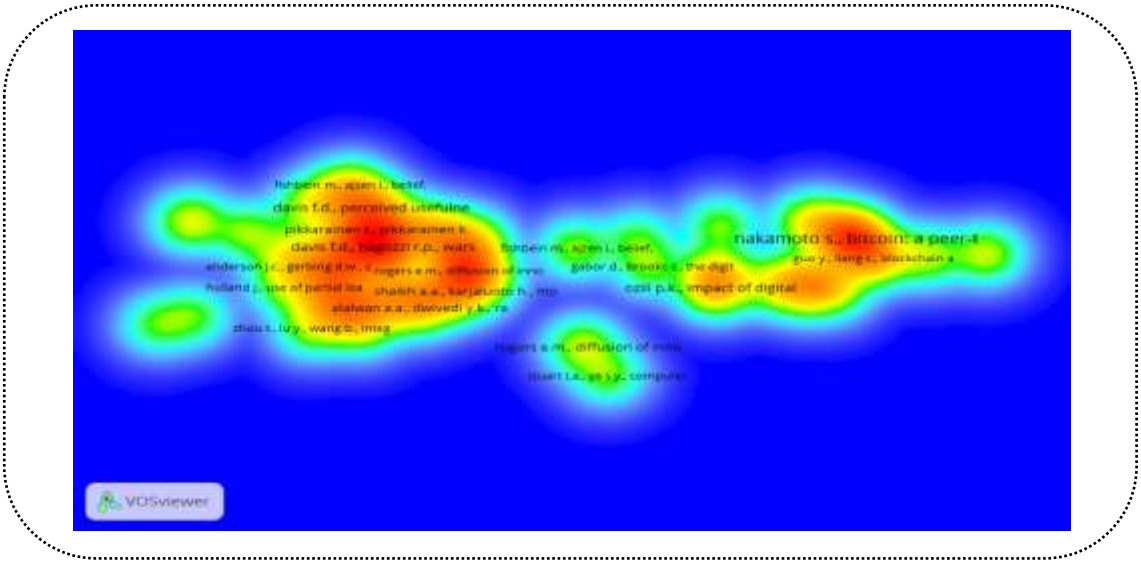
شکل شمارهٔ ٦. نقشهٔ هم‌استنادی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

شکل شمارهٔ ٦، نقشهٔ دانشی هم‌استنادی آثار علمی در حوزهٔ مورد مطالعه را نشان می‌دهد که با شرایط حداقل مقدار فراوانی ۱۰ مورد، میزان زوج هم‌استنادی، از بین ۱۰۹۲۷٤ سند علمی مرتبط با حوزهٔ بانکداری دیجیتال موجود بر روی پایگاه علمی اسکوپوس تعداد ٦۸ سند که بین حداقل ٦٤ مورد آن‌ها ارتباط وجود دارد، مورد بازیابی قرار گرفت و در قالب ٦ خوشه با رنگ‌های مختلف دسته‌بندی و با قدرت پیوند کلی ۱٤۹٤ قابل مشاهده می‌باشند. خوشهٔ نخست شامل ۱۹ نویسنده / سند علمی است که با رنگ قرمز مشخص است. خوشهٔ دوم، شامل ۱۷ نویسنده / سند علمی است که با رنگ سبز قابل رؤیت است. خوشهٔ سوم شامل ۱۷ نویسنده / سند علمی است که با رنگ آبی قابل روئیت است. خوشه چهارم، شامل ۷ نویسنده / سند علمی است که با رنگ زیتونی قابل دیدن است. خوشهٔ پنجم،

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

شامل ۲ نویسنده / سند علمی است که با رنگ بنفش مشخص است. خوشهٔ ششم، شامل ۲ نویسنده / سند علمی است که با رنگ فیروزه‌ای قابل رؤیت است. در نقشهٔ ترسیمی زیر اندازه گره‌ها نشان‌دهنده تعداد هم‌استنادی (دو مدرک علمی که توسط یک اثر جدید به‌صورت هم‌زمان مورد استناد قرار گرفته باشند) و ارتباط بین گره‌ها، نشان‌دهنده فراوانی هم‌زمانی استفاده در فهرست منابع جدید می‌باشد.

شکل شمارهٔ ۷. نقشهٔ تجسم چگالی هم‌استنادی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال

شکل شمارهٔ ۷، نقشهٔ دانشی تجسم چگالی هم‌استنادی آثار علمی در حوزهٔ موردمطالعه را با شرایط پیش نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش تلاش شد، تصویری کلی از وضعیت مطالعات جهانی در حوزهٔ بانکداری دیجیتال بررسی و ارائه شود. نتایج و یافته‌های نشان‌دهنده این موضوع است، پژوهشگران دنیا تقریباً از شش دهه گذشته، شروع به بررسی و ارائه دستاوردهای علمی مرتبط پرداخته‌اند. اما به‌صورت جدی روند تولیدات علمی از سال ۲۰۰۰ م. توسعه‌ای و صعودی بوده و همان‌طور که در شکل شمارهٔ ۱ قابل مشاهده هست. از سال ۲۰۱٦ م. این رشد چشم‌گیر و نمایان‌تر می‌باشد و هم اکنون هم یکی از موضوعات جذاب و کاربردی برای پژوهشگران، مؤسسات و مراکز علمی در دنیا محسوب‌می‌شود. این نتایج با یافته‌های پژوهش زمان‌فشی و همکاران (۱٤۰۱) و کامپوز و تیلو (Campos & Tello, 2022) هم‌خوانی دارد.

هدف اصلی این تحقیق، طراحی و مصورسازی نقشهٔ دانشی وضعیت اسناد علمی دنیا در حوزهٔ بانکداری دیجیتال است. در پژوهش‌های علم‌سنجی نخستین نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد، اهمیت اطلاعات کمی و کیفی پیرامون موضوع مورد بررسی است. این‌گونه مطالعات واقعیت‌های پنهان موجود در هر زمینه علمی را به تصویر می‌کشند. بی‌تردید، نقاط دور افتاده پژوهشی می‌تواند در آینده به چالش‌های بزرگ‌تری تبدیل شده یا چشم‌اندازهای باور نکردنی را برای پژوهش‌های بیش‌تر و کاهش شکاف‌های مطالعاتی نمایان سازد. نتایج این‌گونه پژوهش‌ها کمک به ایجاد ریل‌گذاری درست و منطقی جهت مشخص کردن مسیر پژوهش‌های آینده و جلوگیری از دوباره‌کاری را نیز

دوفصلنامه علمی دانشگاه شاهد / دوره ۱۰/ شماره ۱/ بهار و تابستان ۱٤۰۳ (پیاپی ۱۹) پژوهش‌نامه علم‌سنجی

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

به‌دنبال دارند. همان‌طور که در یافته‌های پژوهش هم قابل‌ملاحظه هست؛ بیش‌ترین اسناد علمی مرتبط با این حوزه بر روی پایگاه علمی اسکوپوس از نوع مقالات علمی و پژوهشی اصیل در مجلات و کنفرانس‌های معتبر هست و با یافته‌های پژوهش عزیزی و همکاران (Aziz et al., 2021) هم‌خوانی دارد و طبق بررسی انجام شده کشورهای هندوستان، انگلستان و آمریکا نیز دارای بیش‌ترین اسناد علمی در مقایسه با سایر کشورها هستند و همچنین مراکز علمی کشورهای سنگاپور، روسیه و هند پرکارترین مراکز در این باره می‌باشند و ماتیتسین،[1] مارتینو،[2] پیرآمون،[3] کوماری[4] و دیوی[5] نویسندگان پراستناد و پربارتر این موضوع در دنیا به‌شمار می‌آیند.

در ادامه کار، نقشهٔ دانشی مرتبط با شبکه اجتماعی کشورهای همکار، هم‌رخدادی واژه‌های کلیدی، زوج کتاب شناختی و هم‌استنادی جهت تفهیم بهتر موضوع با نرم‌افزار علم‌سنجی VOSviewer طراحی و مصورسازی شد. یافته‌ها نشان داد، پژوهشگران ایرانی با ورود به این عرصه، تولیدات علمی و همکاری‌هایی با سایر کشورها در این باره دارند؛ هرچند، باید این موضوع بیش‌تر توسعه یابد. همچنین نتایج حاصل از هم‌رخدادی واژه‌ها نشان‌دهنده پرتکرار بودن واژه‌های «بانکداری»، «ذخیره‌سازی دیجیتال»، «فین‌تک»، «تکنولوژی دیجیتال»، «بلاک‌چین»، «تجارت الکترونیک» و «احراز هویت» و بیش‌ترین ارتباط آن‌ها با واژهٔ «بانکداری دیجیتال» می‌باشد و طبق نتایج هم‌تألیفی کشورها مشخص گردید؛ هندوستان، آمریکا، انگلستان، فدراسیون روسیه، اندونزی، مالزی، استرالیا و اسپانیا نسبت به سایر کشورها بیش‌ترین همکاری علمی را در این زمینه داشته‌اند.

پیشنهادهای اجرایی پژوهش

با توجه به خوشه‌های واژه‌های کلیدی، پیشنهاد می‌شود:

- سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزهٔ بانکداری به مباحث بانکی من‌جمله: دیجیتال‌سازی، فین‌تک، ارزهای الکترونیکی و دیجیتالی، نقل و انتقال دیجیتالی، سیستم مالی و سرمایه‌گذاری، نوآوری، رقابت و اعتماد و رضایتمندی و... مشتریان توجه ویژه‌ای داشته‌باشند.
- به مباحثی همچون بلاک‌چین، ذخیره‌سازی دیجیتال اطلاعات و فراهم‌آوردن زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری آن، تجارت الکترونیک و استفاده از ظرفیت رقبای دانش‌بنیان و سکوهای بانکی نوظهور در این باره، مدیریت بهینه سیستم‌های اطلاعاتی و سلیقه‌های متغییر مشتریان تمرکز و سرمایه‌گذاری درست و هدفمندی داشته باشند تا از رقبای این عرصه عقب نمانند.
- نهادهای تصمیم‌گیرنده و سیاست‌گذار در سطح وزارت اقتصاد، بانک مرکزی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و به طور کلی دست‌اندرکاران حوزهٔ بانکداری دیجیتال، مشوق‌هایی در جهت رشد و توسعه تولیدات علمی در این حوزه و همچنین ورود با سرعت بالاتر بانک‌های به‌ویژه دولتی کشور به این عرصه را فراهم آورند.
- بر اساس نتایج حاصل از نقشه‌های همکاری و هم‌تألیفی کشورها نیز پیشنهاد می‌گردد؛ نویسندگان ایرانی با سایر کشورهای صاحب نام این حوزه، به‌خصوص هندوستان، آمریکا، انگلیس، روسیه همکاری علمی داشته باشند تا از نظر جایگاه نویسندگی در بین نویسندگان جهانی و نیز جایگاه کشوری در حوزهٔ بانکداری دیجیتال بهبود پیدا کنند.

1 . Matytsin.
2 . Martino.
3 . Perramon.
4 . Kumari.
5 . Devi.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- با توجه به منابع بازیابی شده حول واژه‌های کلیدی پژوهش (بانکداری، دیجیتال) یک‌سری واژهٔ کلیدی مرتبط دیگری همچون: هوش مصنوعی، یادگیری ماشینی، فین‌تک، داده‌های بزرگ، ذخیره‌سازی دیجیتال و... احصاء و شناسایی شد، بنابراین، پیشنهاد می‌شود؛ در پژوهش‌های آتی اجتماع این واژه‌های کلیدی هم جهت غنای علمی بیش‌تر موضوع و مقایسه نتایج پژوهش، مدنظر قرار گیرد.
- همچنین با توجه به اینکه جامعهٔ آماری این پژوهش با توجه به محدودیت‌های تحلیلی نرم‌افزار صرفاً یک پایگاه علمی، اسکوپوس بوده است بنابراین، در آینده می‌توان سایر پایگاه‌های علمی معتبر همچون وب‌آوساینس،[1] ایمیرالد[2] و... را نیز جهت بالا بردن دقت مطالعه مورد بررسی و تحلیل قرار داد.
- همچنین می‌توانند جدیدترین و نوظهورترین مضامین شناسایی شده در نقشه‌های علمی این پژوهش را به شیوهٔ روش‌های کمی مورد بررسی و آزمون قرار دهند.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله بر خود واجب می‌دانم که مراتب تشکر و قدردانی را از تمامی افرادی که در انجام این پژوهش همکاری و مساعدت لازم را با ما داشتند به‌عمل آوریم. پژوهش حاضر بخشی از *رسالهٔ دکتری* تخصصی پژوهشگر در رشتهٔ مدیریت سیستم‌ها در دانشگاه سمنان است.

فهرست منابع

استیری، م.، دیواندری، ع.، سیدجوادین، س. ر.، و خداداد حسینی، س. ح. (۱۳۹٤). شناسایی ابعاد بازارگرایی در صنعت خدمات بانکداری کشور با تأکید بر نقش منابع انسانی. *مدیریت بازرگانی*، *۷* (۲)، ۲۹۵-۳۱٤. https://doi.org/10.22059/jibm.2015.55551

باجی، ف.، پارسایی محمدی، پ.، و صباغی‌نژاد، ز. (۱۳۹۰). بررسی تولیدات علمی حوزهٔ پزشکی کشورهای خاورمیانه در پایگاه استنادی اسکوپوس در سال‌های ۲۰۰۱ – ۲۰۱۰ [مقاله کنفرانسی]. *مجموعه مقالات سومین همایش ملی پژوهش و تولید علم در حوزه پزشکی*، به کوشش موسی یمین فیروز، افشین موسوی چلک، آرام تیرگر، تهران: کتابدار، ۱۵– ۳۰. https://taaghche.com/book/30046

بانکداری الکترونیک. (۱۳۹۵). نسل هزاره نوپا و نگران، فین‌تک ایران، جرقه یا جریان؟، *ماهنامه تخصصی بانکداری و فناوری*، (شماره۷۷، اسفندماه). http://eghtesadgardan.ir/fa/news/87912/

تلافی داریانی، م.، حیدری، ع.، و حاجی حیدری، ن. (۱۳۹۸). کاربرد تحلیل هم‌رخدادی واژگان در بررسی قلمرو معنایی مشترک میان دو دیدگاه نظری (موردمطالعه: قابلیت‌های پویا و دوسوتوانی). *مدیریت اطلاعات*، ۵(۲)، ۱۹۷-۲۱۹. https://doi.org/10.22034/aimj.2020.111353

1 . Web of Science.
2 . Emerald.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جوزی، ز.، نورمحمدی، ح.ع.، و نوروزی چاکلی، ع. (۱٤۰۱). بررسی جریان دانش از دانشگاه‌ها به‌عنوان منابع تولید علم و فناوری: مقایسه‌ای بین دانشگاه‌های ایران و ۱۰۰ دانشگاه برتر جهان با استفاده از سنجش استنادی میان مقالات و پروانه‌های ثبت اختراع. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۸(۲، پاییز و زمستان)، ۱۸۱-۲۰۲.
https://doi.org/20.1001.1.24233773.1401.8.16.8.6

رمضانی، ه.، علیپورحافظی، م.، و مؤمنی، ع. (۱۳۹۳). نقشه‌های علمی: فنون و روش‌ها. *ترویج علم*، ۵(۱)، ۵۳-۸٤.
https://www.popscijournal.ir/article_93134.html

زمان فشمی، ر.، حقیقی نسب، م.، سیدامیری، ن.، و احدی، پ. (1401). شناسایی عوامل مؤثر بازاریابی محتوای دیجیتال بر درگیرسازی مصرف‌کننده با برند: رویکرد بیبلیومتریک. *مدیریت بازرگانی*، *۱٤* (٤)، ۵۷۳-٦۰۱.
https://doi.org/20.1001.1.20085907.1401.14.4.1.3

سن‌گوپتا، آی. ان. (۱۳۷۲). مروری بر کتاب‌سنجی، اطلاع‌سنجی، علم‌سنجی و کتابخانه‌سنجی. ترجمهٔ مهردخت وزیرپور کشمیری. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۱۰(۲)، ۳۸-۵۸.
https://jipm.irandoc.ac.ir/article_698894.html

شامانی، س.، زرگر، س. م.، حیدریه، س. ع.، و همتیان، ه. (۱٤۰۱). پویاشناسی رویکرد راهبردی مدیریت استعداد در سازمان‌های دانش بنیان. *فصلنامه مدیریت توسعه و تحول*، ۱٤ (۵۱)، ۱٤۱-۱۵۹.
https://jdem.qazvin.iau.ir/article_700028.html

طالاری، م.، و خوشرو، م. (۱٤۰۱). تجزیه و تحلیل روند جهانی پژوهش‌های نسل چهارم بازاریابی: یک رویکرد آمیخته. *تحقیقات بازاریابی نوین*، ۱۲ (۲)، ۱٦۱-۱۸۸.https://doi.org/10.22108/nmrj.2022.133127.2677

ظهوریان نادعلی، ا.، سلیمانی روزبهانی، ف.، و اجاقی، ح. (۱٤۰۲). نگاشت نقشه علمی تحقیقات هوش مصنوعی ایران مبتنی بر پایگاه استنادی اسکوپوس (سال‌های ۱۹۷۸-۲۰۲۲). *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۹ (۱، بهار و تابستان)، ٤٦۹-۵۰٦. https://doi.org/10.22070/rsci.2022.15866.1565

عابدی جعفری، ح.، ابویی اردکان، م.، آقازاده، ف.، و دلبری راغب، ف. (۱۳۹۰). روش‌شناسی ترسیم نقشه‌های علم: مطالعه موردی ترسیم نقشه علم مدیریت دولتی. *روش‌شناسی علوم‌انسانی*، ۱۷(٦٦)، ۵۳ — ٦۹.
https://method.rihu.ac.ir/article_362.html

قائمی، م. ر.، دهقان دهنوی، م.ع.، و سادات‌مرادی، ن. (۱۳۹٦). بررسی وضعیت استارت آپ‌های بانکی در حوزه خدمات نوین بانکداری (مطالعه موردی سیستم بانکداری ایران). *نشریه اقتصاد و بانکداری اسلامی*، ٦ (۲۰)، ۱۳۹-۱۱۹.http://mieaoi.ir/article-1-525-fa.html

گودینی، م.، و صفری، م. (۱٤۰۲). ارائه چارچوب مدیریت نیروی فروش در فروشگاه فروشگاه‌های زنجیره‌ای رفاه با بهره‌گیری از روش بیبلیومتریک و تحلیل مضمون، *فصلنامه مدیریت تبلیغات و فروش*، ٤(۲)، ۱۱٤-۱٤۱
https://asm.pgu.ac.ir/article_700819.html

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Abdian, S., Hosseinzadeh Shahri, M., & Khadivar, A. (2023). A Bibliometric Analysis of Research on Big Data and Its Potential to Value Creation and Capture. *Iranian Journal of Management Studies*, *16*(1), 1-24. https://doi.org/ 10.22059/ijms.2021.319211.674442

Abedi Jafari, H., Abooyee Ardakan, M., Aghazadeh, F., & Delbari Ragheb, F. (2011). Methodology of drawing the maps of science: A case study on public management science map. *Methodology of Social Sciences and Humanities*, *17*(66), 53-69. http://method.rihu.ac.ir/article_362.html **[In Persian]**.

Aziz M.R.A., Jali M.Z., Noor M.N.M., Sulaiman S., Harun M.S., & Mustafar M.Z.I. (2021). Bibliometric Analysis of Literatures on Digital Banking and Financial Inclusion Between 2014- 2020. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 5322. https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5322

Baji, F., Parsai Mohammadi, P., & Sabbaghinejad, Z. (2011). Review of scientific productions in the field of medicine in the Middle East countries in the Scopus citation database in the years 2001-2010 [Conference presentation]. *Proceedings of the third national conference on research and production of science in the field of medicine*, by Musa Yamin Firouz, Afshin Mousavi Chalak, Aram Tirgar, Tehran: Ketabdar, 15-30. https://taaghche.com/book/30046 **[In Pesian]**.

Batchelor, S. (2012). Changing the financial landscape of Africa: an unusual story of evidence-informed innovation, intentional policy influence and private sector engagement. IDS Bull. *43*(5), 84-90. https://doi.org/10.1111/j.1759-5436.2012.00367.x

Biglu M. H. (2008). Editor Scientometric study of patent literature in medicine [Conferene presentation]. *Fourth International Conference on Webometrics, Informetrics and Scientometrics & Ninth COLLNET Meeting*. 2008, Berlin. https://edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/16387/biglu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Campos-Teixeira, D., & Tello-Gamarra, J. (2022). Fintechs: a global bibliometric analysis and research trends. *Journal of Technology Management & Innovation*, *17*(2), 71–86. https://doi.org/10.4067/S0718-27242022000200071

Donthu, N., Kumar, S., Pandey, N., Pandey, N., & Mishra, A. (2021). Mapping the electronic word-of-mouth (eWOM) research: A systematic review and bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 135, 758–773. http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.07.015

Electronic Banking. (2016). the nascent and worried millennial generation, Iran's fintech, spark or flow?, *Specialized Banking and Technology Monthly*, No. *77*, March. http://eghtesadgardan.ir/fa/news/87912/ **[In Persian]**.

Ghaemi, M. R., Dehghan Dehnavi, M. A., & Sadat Moradi, N. (2017). Analyzing the status of banks start-ups in the field of innovative services (case study: Iranian banking system), *Journal of Islamic Economics & Banking*, *6* (20), 119-139. http://mieaoi.ir/article-1-525-fa.html **[In Persian]**.

Goudini, M., & Safari, M. (2023). Providing Sales force management framework in Refah Chain Stores utilizing the Bibliometric and Thematic Analysis methods. *Journal of Advertising and Sales Management*, *4*(2), 114-141. https://asm.pgu.ac.ir/article_700819.html https://doi.org/ 10.52547/JABM.3.27483i.1 **[In Persian]**.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Ivancheva, L. (2008). Scientometrics Today: A Methodological Overview, *Collnet Journal of Scientometrics and Information Management*, 2, 47-56. https://doi.org/10.1080/09737766.2008.10700853

Johnson, J. David. (2009). Managing Knowledge Networks, *Cambridge University Press*. https://a.co/d/2x6t6t7

Jozi, Z., Nourmohammadi, H., & Noroozi Chakoli, A. (2022). Survey of Knowledge Flow from Universities as Sources of Science and Technology Production: A Comparison Between Iranian Universities and the Top 100 Universities in the World Using Citation Measurement Between Articles and Patents. *Scientometrics Research Journal*, *8* (Issue 2, Autumn & Winter), 181-202. https://doi.org/ 20.1001.1.24233773.1401.8.16.8.6 **[In Persian]**.

King, B. (2013). Bank 3.0: Why Banking Is No Longer Somewhere You Go but Something You Do. https://a.co/d/bsI8kXF

Mala, I. K., Pratikto, H., Churiyah, M., Winarno, A., Sudarmiatin, Soetjipto, B. E., & Rahma, A. (2023). A The Rise Strategy Marketing Msmes: Transformation Digital Seabank as Branchless Banking in Indonesia, *International Journal of Professional Business Review*, *8*(4), e01553. https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i4.1553

Molinari, A., & Molinari, J. F. (2008). Mathematical aspects of a new criterion for ranking scientific institutions based on the h index, *Scientometrics*, 75, 339-356. https://doi.org/10.1007/s11192-007-1872-z

Nicoletti, B. (2017). The Future of Fin Tech Integrating Finance and Technology in Financial Services, Rome, Italy. https://doi.org/10.1007/978-3-319-51415-4

Ramezani, H., Alipour-Hafezi, M., & Momeni, E. (2014). Scientific Maps: Methods and Techniques. *Popularization of Science*, *5*(1), 53-84. https://doi.org/ 20.1001.1.22519033.1393.5.1.4.1 **[In Persian]**.

San Gupta, I. N. (1993). An overview of bibliometrics, information metrics, scientific metrics and library metrics. Translated by Mehrdokht Vazirpour Keshmiri. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, *10*(2), 38-58. https://jipm.irandoc.ac.ir/article_698894.html **[In Persian]**.

Shamani, S., Zargar, S. M., Heidarieh, S. A., & Hemathian, H. (2023). System Dynamics of strategic approach to Talent Management in Knowledge-based Organizations, *Journal of Development & Evolution Mnagement*, *14*(51), 141-159. https://jdem.qazvin.iau.ir/article_700028.html **[In Persian]**.

Stiri, M., Divandari, A., Seyed Javadin, S. R., & Khodadad Hoseini, S. H. (2015). Market orientation in Iran banking Industry with an emphasis on HR roles, *Journal of Business Management*, *7*(2), 295-314. https://doi.org/10.22059/jibm.2015.55551 **[In Persian]**.

Talafidaryani, M., Heidari, A., & Hajiheydari, N. (2020). Application of Word Co-Occurrence Analysis in Exploring the Shared Semantic Territory between Two Theoretical Views: A Study of Dynamic Capabilities and Ambidexterity. *Iranian Journal of Information Management*, *5*(2), 197-219. https://doi.org/ 10.22034/aimj.2020.111353 **[In Persian]**.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Talari, M., & Khoshroo, M. (2022). Analyzing the Global Trend of Marketing 4.0 Researches: A Mixed-methods Approach. *New Marketing Research Journal*, *12*(2), 161-188. https://doi.org/ 10.22108/nmrj.2022.133127.2677 **[In Persian]**.

Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: Vosviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, *84*(2, 523-538. https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3

Zaman Fashami, R., Haghighinasab, M., Seyyedamiri, N., & Ahadi, P. (2022). Designing a Digital Content Marketing Framework to Engage Consumers with Brands on social media: A Bibliometric Review. *Journal of Business Management*, *14*(4), 573-601. https://doi.org/ 20.1001.1.20085907.1401.14.4.1.3 **[In Persian]**.

Zohoorian Nadali, I., Soleimani Roozbahani, F., & Ojaghi, H. (2023). Iranian Artificial Intelligence Research Map Based on Scopus Citation Database (1978-2022). *Scientometrics Research Journal*, *9* (Issue 1, spring & summer), 469-506. https://doi.org/ 10.22070/rsci.2022.15866.1565 [**In Persian]**.

Archive of SID.ir